

Bruxelles, 7.9.2022.
COM(2022) 440 final

**KOMUNIKACIJA KOMISIJE EUROPSKOM PARLAMENTU, VIJEĆU,
EUROPSKOM GOSPODARSKOM I SOCIJALNOM ODBORU I ODBORU REGIJA**

o europskoj strategiji za skrb

{SWD(2022) 440 final}

„Svaku smo večer [tijekom pandemije] sa svojih prozora i pragova pljeskali onima koji su se borili na prvoj liniji. Svi smo bili svjesni koliko ovisimo o njima. O radnicima koji daju sve od sebe za manju plaću, slabiju zaštitu i nižu razinu sigurnosti. Pljesak je možda utihnuo, ali naša se zahvalnost ne smije smanjiti. [...] Stoga ćemo predložiti novu europsku strategiju o skrbi da bi najbolja moguća skrb i postizanje optimalne životne ravnoteže bili dostupni svakomu.”¹

Ursula von der Leyen, predsjednica Europske komisije

1. UVOD

Procjenjuje se da **svaki treći** Europljanin ima obveze skrbi o drugima, a u sektoru skrbi radi više od **9,1 milijuna** ljudi, uglavnom žena.

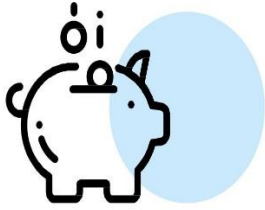
Skrb se tiče svih nas. Ona je tkivo koje spaja naša društva i povezuje generacije. **Svatko će se od nas, kao i naši bližnji, tijekom života naći u ulozi primatelja ili pružatelja skrbi.**

Kad su se tijekom **pandemije bolesti COVID-19** jaslice i dječji vrtići privremeno zatvorili, a naši stariji sugrađani bili su nerazmjerno izloženi njezinu učinku, pokazalo se koliko su kvalitetne usluge formalne skrbi važne za kontinuitet skrbi. Pandemija je razotkrila postojeće strukturne nedostatke i upozorila nas da moramo ojačati otpornost svojih sustava skrbi. Znatno je utjecala i na probleme s mentalnim zdravljem pa treba

riješiti i pitanje skrbi o njemu. Sve je to posebno važno za dobrobit primatelja i pružatelja skrbi, za sudjelovanje žena na tržištu rada i ostvarivanje ravnoteže između poslovnog i privatnog života.

Jasne su prednosti visokokvalitetnih usluga skrbi za sve dobne skupine. Djeci je skrb potrebna kako bi razvila kognitivne, jezične i fizičke vještine i kompetencije. Sudjelovanje u ranom i predškolskom odgoju i obrazovanju pozitivno utječe na njihov razvoj, povećava mogućnosti zapošljavanja u odrasloj dobi i sposobnost da se ostvare u privatnom i poslovnom životu te pridonosi smanjenju rizika od siromaštva i društvene isključenosti. Dakle, ono pridonosi prekidanju kruga nejednakosti i prikraćenosti. U okviru kvalitetnog ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja promiče se zdrav i aktivan način života u ranoj životnoj dobi, što ima pozitivan učinak u odrasloj dobi sve do starosti. Isto tako, visokokvalitetna i cjenovno pristupačna dugotrajna skrb osnažuje **starije osobe** jer im omogućuje da zadrže samostalnost i dostojanstveno žive. To je posebno važno u kontekstu **demografskih promjena**; naime, Europljani žive dulje i zdravije, a potražnja za skrbi eksponencijalno raste. Politike aktivnog starenja, kao i rana intervencija, promicanje zdravlja i sprečavanje bolesti mogu dodatno pridonijeti duljem neovisnom, zdravom i aktivnom životu te odgoditi pojavu potreba za skrbi.

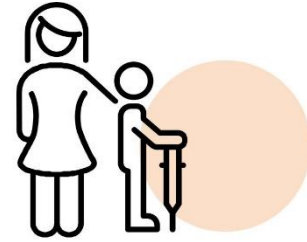
¹ Govor o stanju Unije, 15. rujna 2021.

Trećina kućanstava u kojima postoji potreba za dugotrajnom skrbi ne koristi se uslugama skrbi u vlastitom domu jer si ih ne mogu priuštiti.

Trinaest posto roditelja ne koristi se uslugama skrbi za djecu zbog njihove cijene, a **11 %** suočava se s umjerenim ili velikim poteškoćama u plaćanju tih usluga. Ti su postotci više nego dvostruko veći u kućanstvima izloženima riziku od siromaštva te iznose **28 % odnosno 27 %**.

Polovina djece s invaliditetom prima isključivo skrb roditelja.

Unatoč tomu što visokokvalitetne usluge skrbi nude očite prednosti, za mnoge još uvijek nisu povoljne, dostupne ili pristupačne. Otprilike trećina djece mlađe od tri godine i gotovo 90 % djece od tri godine do dobi za početak obveznog obrazovanja sudjeluje u ranom i predškolskom odgoju i obrazovanju, ali mnogi roditelji i dalje ne mogu upisati svoju djecu jer im te usluge jednostavno nisu dostupne ili su preskupe. Slično tomu, gotovo polovina osoba u dobi od 65 ili više godina kojima je potrebna dugotrajna skrb ne dobiva nužnu pomoć pri osobnoj njezi ni kućanskim poslovima. U mnogim slučajevima usluge skrbi nisu dostupne gdje i kad su ljudima potrebne, a problem su i duge liste čekanja te zahtjevni postupci. Unatoč tomu što je očekivani zdravi životni vijek dulji nego ikad prije, kako ljudi stare, to su veći izgledi da će postati nemoćni, razboljeti se ili da će razviti invaliditet, zbog čega će im trebati dugotrajna skrb. Zbog nedostatnih usluga skrbi, potpore obiteljima i osobne asistencije mnogim je osobama s invaliditetom ugroženo pravo na neovisan život, koje je utvrđeno u Konvenciji Ujedinjenih naroda o pravima osoba s invaliditetom.

Zbog obavljanja neplaćenih obveza skrbi oko **7,7 milijuna žena** u Europi ne sudjeluje na tržištu rada, u usporedbi sa samo 450 000 muškaraca. To pridonosi rodno uvjetovanim razlikama u zaposlenosti (11 postotnih bodova), plaćama (13 %) i mirovinama (29 %).

Gotovo **sve žene** u EU-u (**92 %**) redovito pružaju skrb, a **81 %** žena čini to svakodnevno, u odnosu na **68 %** odnosno **48 %** muškaraca.

Neprikladne usluge skrbi nerazmjerno utječu na žene jer one uglavnom i dalje preuzimaju **dodatne ili neformalne** obveze skrbi, a to utječe na ravnotežu između njihova poslovnog i privatnog života te na mogućnosti obavljanja plaćenog rada.

Stoga žene uzimaju dulje obiteljske dopuste, rade u skraćenom radnom vremenu i ranije napuštaju tržište rada. Mnoge od njih zato imaju manje mogućnosti za izgradnju karijere te niže plaće i mirovine u odnosu na muškarce. Budući da u prosjeku žive dulje, ali su rjeđe dobrog zdravlja u odnosu na muškarce, dulje im je potrebna intenzivnija dugotrajna skrb. No često si je teže mogu priuštiti jer se tijekom života stalno suočavaju s rodnom nejednakošću u plaćama i mirovinama.

Dobri radni uvjeti u sektoru skrbi ključni su za njegovu otpornost i privlačnost te za rodnu ravnopravnost. Žene čine 90 % radne snage u sektoru skrbi, a često su zaposlene na slabo plaćenim, nesigurnim radnim mjestima. Poslovi skrbi često se podcjenjuju, čak i ako je

riječ o pružanju skrbi našim najbližima. Nadalje, njegovatelji često nemaju mnogo izgleda za napredovanje u karijeri, a dostupno osposobljavanje nije razmjerno njihovim potrebama za usavršavanjem. Budući da je u sektoru skrbi uvelike raširen rad u nepunom radnom vremenu, mnogi radnici zarađuju još niži mjesečni dohodak. Za neke ranjive skupine njegovatelja, kao što su njegovatelji koji žive u kućanstvu ili radnici u kućanstvu, radni uvjeti katkad su i izrabljivački.

Zbog neodgovarajućih sustava skrbi nastaju gospodarski troškovi i umanjuje se potencijal sektora za otvaranje radnih mjesta. Ulaganje u usluge skrbi pomaže da se veći broj žena uključi na tržište rada i donese dodatne prihode za javne proračune.

Međunarodna organizacija rada procjenjuje da bi se ulaganjem 1,1 % BDP-a u rani i predškolski odgoj i obrazovanje i 1,8 % BDP-a u dugotrajnu skrb svake godine do 2035. u Europi otvorilo 26,7 milijuna dodatnih radnih mjesta.

Na toj se strategiji temelji plan za poboljšanje položaja pružatelja i primatelja skrbi. U njemu se poziva na povećanje pristupa kvalitetnim, cjenovno pristupačnim i dostupnim uslugama skrbi te na poboljšanje radnih uvjeta i ravnoteže između poslovnog i privatnog života za pružatelje skrbi. To će pridonijeti ostvarenju **načela o pristupu kvalitetnoj i cjenovno pristupačnoj skrbi iz europskog stupa socijalnih prava** te postizanju glavnih ciljeva koji se odnose na zapošljavanje i smanjenje siromaštva do 2030. u cijelom EU-u, koje su

čelnici EU-a pozdravili na sastanku na vrhu u Portu u svibnju 2021. i koje je podržalo Europsko vijeće.

Okosnica predmetne strategije dva su prijedloga preporuka Vijeća: o reviziji ciljeva iz Barcelone koji se odnose na rani i predškolski odgoj i obrazovanje te o pristupu cjenovno pristupačnoj i visokokvalitetnoj dugotrajnoj skrbi. Oni sadržavaju okvire politika za reforme i ulaganja na nacionalnoj, regionalnoj i lokalnoj razini. Obuhvaćaju prikladnost, dostupnost i kvalitetu skrbi te radne uvjete pružatelja skrbi. U ovoj se Komunikaciji utvrđuju daljnje mjere potpore na europskoj razini te se poziva na djelovanje na nacionalnoj razini².

Strategija je odgovor na pozive raznih dionika na razini EU-a i nacionalnoj razini. Europski parlament³, Vijeće, Europski gospodarski i socijalni odbor, Odbor regija, socijalni partneri i civilno društvo pozvali su na snažnije djelovanje EU-a u tom području⁴. Temelji se na iskustvu s ciljevima iz Barcelone u proteklom razdoblju, posebno na nedovoljnom napretku u postizanju cilja u nizu država članica. Strategija je ujedno odgovor na prijedlog Konferencije o budućnosti Europe⁵ o demografskoj tranziciji u kojem se poziva na kvalitetnu, cjenovno pristupačnu i dostupnu dugotrajnu skrb kojom se zadovoljavaju potrebe primatelja i pružatelja skrbi te na pružanje kvalitetne, cjenovno pristupačne i dostupne skrbi za djecu u cijelom EU-u kako bi se roditeljima omogućilo da s pouzdanjem usklade poslovni i obiteljski život.

² U Radnom dokumentu službi Komisije priloženom Komisijinu Prijedlogu preporuke Vijeća o pristupu cjenovno pristupačnoj i visokokvalitetnoj dugotrajnoj skrbi (SWD(2022) 441) navode se dokazi na kojima se temelje ključni izazovi u tom sektoru i konkretni primjeri načina prevladavanja tih izazova, po uzoru na mjere poduzete u državama članicama EU-a.

³ Rezolucija Europskog parlamenta od 5. srpnja 2022. „Prema zajedničkom europskom djelovanju u području skrbi” (2021/2253(INI)).

⁴ Radni dokument službi Komisije SWD(2022) 440.

⁵ Konferencija o budućnosti Europe, Izvješće o konačnom ishodu, svibanj 2022., prijedlog br. 15.

2. POBOLJŠANJE USLUGA SKRBI

Dugotrajnu skrb u prosjeku treba **26,6 %** osoba u dobi od 65 ili više godina i **39,4 %** osoba u dobi od 75 ili više godina koje žive u vlastitom domu.

Dugotrajna skrb potencijalno je potrebna ukupno **30,8 milijuna ljudi** u cijeloj Europskoj uniji, a predviđa se da će taj broj porasti za više od 7 milijuna i dosegnuti **38,1 milijun do 2050.**

Usluge skrbi trebalo bi proširiti kako bi se zadovoljile postojeće i buduće potrebe za skrbi. Povećanje raspoloživosti usluga skrbi mora ići ukorak s poboljšanjem njihove kvalitete, cjenovne pristupačnosti i dostupnosti.

Kvaliteta se ne odnosi samo na infrastrukturu i usluge, nego i na interakcije i međuljudske odnose između pružatelja skrbi i osoba koje tu skrb primaju.

Usluge ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja moraju biti visokokvalitetne, uključive i moraju se pružati bez segregacije kako bi donijele najveću moguću korist svoj djeci. Osim toga, kvaliteta je nužna kako bi roditelji imali više povjerenja u usluge i kako bi te usluge pridonijele zdravom emocionalnom i obrazovnom razvoju djeteta.

U okviru kvalitetne dugotrajne skrbi promiču se dobrobit, dostojanstvo i temeljna prava primatelja skrbi, među ostalim jer se zahvaljujući njoj sprečavaju i ublažavaju izolacija i usamljenost te njihovi fizički i psihološki učinci. Za ostvarivanje tih ciljeva potrebni su visoki standardi kvalitete. Oni bi se trebali jednako primjenjivati na javne i privatne pružatelje skrbi te bi se trebali temeljiti na strogom osiguranju kvalitete, provedbenim mehanizmima, praksi praćenja i sveobuhvatnim okvirima za kvalitetu koji često nedostaju. Inovativna okruženja za pružanje skrbi, kao što je zajedničko stanovanje u kojem se osobe kojima je potrebna dugotrajna skrb zajednički koriste uslugama pomoći u kućanstvu i skrbi, kao i prilagođeni smještaj ili višegeneracijski stambeni objekti, mogu potaknuti međugeneracijske kontakte i solidarnost, a ujedno pridonijeti neovisnom životu i društvenim interakcijama, što pozitivno utječe na dobrobit onih kojima je potrebna skrb i socijalnu koheziju. Okruženja za pružanje skrbi prilagođena klimatskim promjenama ujedno mogu zaštititi ranjive osobe, na primjer starije, od loših meteoroloških uvjeta kao što su toplinski valovi.

Poboljšanje cjenovne pristupačnosti usluga skrbi omogućuje pravedniji pristup skrbi. Visoki troškovi jedna su od najvećih prepreka s kojom se suočavaju roditelji koji žele upisati djecu u program ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja. Visoke cijene izazov su i u području dugotrajne skrbi jer je ona neujednačeno i općenito u ograničenoj mjeri pokrivena socijalnom zaštitom, zbog čega je mnogima preskupa. Otprilike trećina kućanstava kojima je potrebna dugotrajna skrb ne koristi se uslugama skrbi u vlastitom domu jer si ih ne mogu priuštiti, a za mnoge osobe kojima je potrebna dugotrajna skrb i njihove obitelji izgledni su visoki izravni troškovi. Zbog toga su mnoge osobe kojima dugotrajna skrb postane potrebna izložene riziku od dohodovnog siromaštva i financijskih poteškoća.

Povećanjem pristupačnosti usluga skrbi omogućuje se osobama kojima je potrebna skrb (i njihovim obiteljima) da dostupne usluge zaista i iskoriste. To bi moglo iziskivati prilagodbu objekata kako bi se omogućio fizički pristup primateljima i pružateljima skrbi s

invaliditetom. Mjere u okviru Strategije o pravima osoba s invaliditetom za razdoblje 2021.–2030. pridonijet će poboljšanju kvalitete i pristupačnosti skrbi te poticanju neovisnog života i uključenosti u zajednicu. Nadalje, povećanje pristupačnosti usluga podrazumijevalo bi da je za različite rasporede radnog vremena potrebna skrb u netipičnim dobima dana, npr. za radnike koji rade u smjenama ili noću. Za pristup uslugama skrbi važno je i da ustanove za skrb budu na razumnoj udaljenosti te da se do njih može brzo doći. Dostupnost takvih ustanova na radnom mjestu ili u njegovoj blizini mogla bi smanjiti logističke poteškoće roditeljima, posebno onima čija radna mjesta zahtijevaju fizičku prisutnost. Naposljetku, složeni administrativni postupci upisa, među ostalim u postupcima prijave preko interneta, ne bi trebali biti prepreka roditeljima koji žele uključiti svoju djecu u rani i predškolski odgoj i obrazovanje, što uključuje obitelji koje su izložene riziku od siromaštva ili društvene isključenosti. Isto tako, pretjerano složen postupak podnošenja zahtjeva za naknade može biti nerazmjernan vremenu i sposobnosti osoba kojima je potrebna skrb.

Nedostatak ili manjak dostupnih usluga skrbi, kako ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja tako i dugotrajne skrbi, **posebno pogađa ruralna i udaljena područja i regije s niskom gustoćom naseljenosti** zbog velikih udaljenosti i ograničenih mogućnosti upotrebe javnog prijevoza. Nedostatan pristup mogućnostima dugotrajne skrbi i njihova nedovoljna raznolikost izazivaju zabrinutost u pogledu jednakosti. U tradicionalnom smislu dostupne su mogućnosti neformalna skrb (koju uglavnom pružaju članovi obitelji ili prijatelji, pretežno žene) i ustanove za rezidencijalnu skrb. U EU-u se sve češće primjenjuju i druge mogućnosti, kao što su skrb u vlastitom domu i skrb u zajednici, iako ne ujednačeno.

2.1. RANI I PREDŠKOLSKI ODGOJ I OBRAZOVANJE

U 11. načelu europskog stupa socijalnih prava priznaje se pravo djece na cjenovno pristupačan i kvalitetan rani i predškolski odgoj i obrazovanje. U Preporuci Vijeća o visokokvalitetnim sustavima ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja⁶ podupiru se nastojanja država članica da poboljšaju pristup ranom i predškolskom odgoju i obrazovanju i njegovu kvalitetu te ih se potiče da donesu okvir za kvalitetu. Strategija EU-a o pravima djeteta⁷ i europsko jamstvo za djecu⁸ čine novi sveobuhvatni okvir politike EU-a za zaštitu prava sve djece i osiguravanje pristupa osnovnim uslugama za djecu u ranjivom ili nepovoljnom položaju. Konkretno, u okviru europskog jamstva za djecu nastoji se omogućiti da sva djeca u Europi izložena riziku od siromaštva ili društvene isključenosti imaju besplatan i djelotvoran pristup visokokvalitetnom ranom i predškolskom odgoju i obrazovanju. U njemu se od država članica zahtijeva da pripreme nacionalne akcijske planove za provedbu tih ciljeva u praksi.

U okviru europskog semestra EU prati napredak u području ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja, vezu između skrbi za djecu i sudjelovanja žena na tržištu rada te napredak u području društvene uključenosti, posebno kad je riječ o djeci u nepovoljnom položaju. Fondovima EU-a podupire reforme i ulaganja država članica.

Europsko vijeće postavilo je 2002. ciljeve iz Barcelone⁹ koji se odnose na povećanje dostupnosti skrbi za djecu kako bi se uklonili odvratajući čimbenici za sudjelovanje žena na tržištu rada. U posljednjih je 20 godina ostvaren znatan napredak i u prosjeku su dosegnute početne ciljane vrijednosti na razini EU-a. Međutim, među državama članicama i dalje postoje velike razlike s obzirom na to da mnoge od njih nisu ostvarile zadane ciljeve, posebno kad je

⁶ Preporuka Vijeća od 22. svibnja 2019., SL C 189, 5.6.2019.

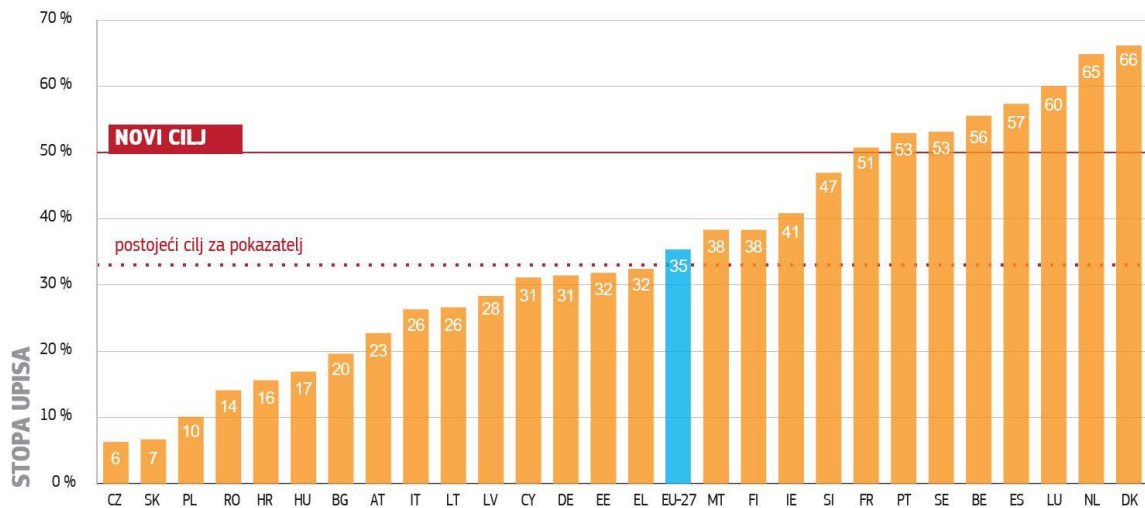
⁷ COM(2021) 142 final.

⁸ Preporuka Vijeća od 14. lipnja 2021., SL C 223, 22.6.2021.

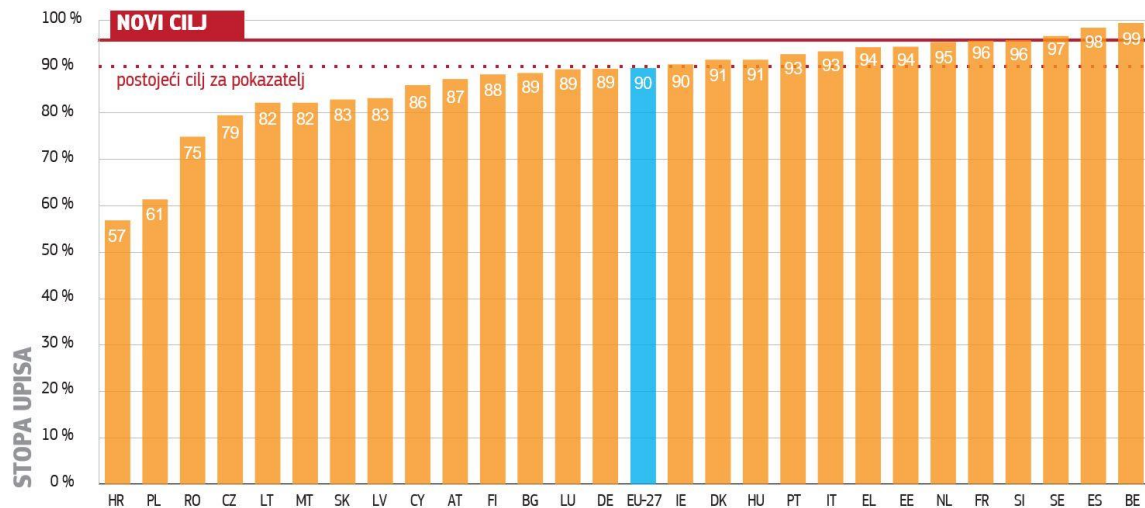
⁹ Europsko vijeće u Barceloni, 15. i 16. ožujka 2002. (2002), SN 100/1/02 REV 1

riječ o najmlađoj skupini djece i djeci u nepovoljnom položaju. **Komisija stoga predlaže reviziju ciljeva iz Barcelone kako bi se postavili novi ambiciozni, ali realistični ciljevi i potaknula uzlazna konvergencija u cijelom EU-u te osigurao stvarni napredak u svim državama članicama i regijama.**

Grafikon 1. Stopa upisa djece mlađe od tri godine u program ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja (trenutačni cilj: 33 %, podaci iz istraživanja EU-a o dohotku i životnim uvjetima za 2019.)

Grafikon 2. Stopa upisa djece starije od tri godine u program ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja (trenutačni cilj: 90 %, podaci iz istraživanja EU-a o dohotku i životnim uvjetima za 2019.)

Revidirani ciljevi iz Barcelone: najmanje 50 % djece mlađe od tri godine i najmanje 96 % djece od tri godine do dobi za početak obveznog osnovnog obrazovanja trebalo bi sudjelovati u ranom i predškolskom odgoju i obrazovanju.

Povećanjem udjela djece mlađe od tri godine koja sudjeluju u ranom i predškolskom odgoju i obrazovanju na 50 % znatno bi se povećao i broj zaposlenih majki (u rasponu od 2 % do 32 %, ovisno o tome koliko je određena država blizu cilja od 50 %, o potražnji za radnom snagom i o stopi zaposlenosti žena u toj državi).

U okviru predložene revizije ciljeva iz Barcelone dodaju se nove dimenzije: 1. sudjelovanje djece izložene riziku od siromaštva ili društvene isključenosti i **2.** vremenski intenzitet sudjelovanja u ranom i predškolskom odgoju i obrazovanju (odnosno broj sati pohađanja tjedno).

Ti su novi aspekti osobito važni za **djecu u ranjivom položaju** ili djecu u nepovoljnom položaju i njihove obitelji. To se posebno odnosi na djecu s invaliditetom, djecu izloženu riziku od siromaštva ili društvene isključenosti, djecu iz obitelji beskućnika, romsku djecu¹⁰ i djecu iz manjinskih skupina, djecu migrantskog podrijetla, djecu izbjeglice i djecu koja bježe od oružanih sukoba. Poticanje sudjelovanja u ranom i predškolskom odgoju i obrazovanju u najboljem je interesu djeteta kad je riječ o njegovim budućim životnim izgledima, promicanju društvene uključenosti i prekidanju kruga prikraćenosti. Istodobno, majke u kućanstvima s niskim prihodima mogu se suočiti s većim preprekama pri pronalasku posla ako su njihove stručne vještine ili iskustvo niže razine ili zastarjeli. Ujedno se mogu suočiti i s poteškoćama pri (ponovnom) zapošljavanju, kao što su relativno visoki troškovi skrbi za djecu i moguće nepoticajne mjere iz sustava oporezivanja i naknada. Stoga bi nastojanje da se poveća udio djece iz kućanstava s niskim prihodima koja su uključena u rani i predškolski odgoj i obrazovanje moglo povoljno utjecati i na ponovno zapošljavanje njihovih majki.

Rani i predškolski odgoj i obrazovanje trebao bi biti dostupan **dovoljan broj sati** kako bi se roditelji, posebno majke, mogli smisleno posvetiti plaćenom radu. Rani i predškolski odgoj i obrazovanje vrlo niskog intenziteta ne pogoduje snažnoj povezanosti s tržištem rada. Stoga je potrebno procijeniti napredak u pogledu dostupnosti ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja u državama članicama te pritom uzeti u obzir i ukupno pohađanje i broj sati utrošenih na skrb za djecu jer se ti čimbenici odnose na različite aspekte.

Jedan od načina da se osigura odgovarajuće pružanje ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja jest uspostava zakonskog prava na njega, prema kojem javna tijela jamče mjesto za svu djecu čiji roditelji to zatraže. U većini država članica takvo zakonsko pravo postoji, ali se početna dob znatno razlikuje. U idealnom slučaju ne bi trebalo

Godine 2019. u EU-u je 27 % djece do dvije godine izložene riziku od siromaštva ili društvene isključenosti bilo upisano u program ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja. To je **znatno niže od ukupnog prosjeka od 35 %**. Postoje i razlike unutar država članica jer se dostupnost usluga u ruralnim ili udaljenim područjima i gradovima znatno razlikuje.

¹⁰ COM(2020) 620 final, 7.10.2020., SL 2021C 93/01.

biti vremenskog razmaka između završetka primjereno plaćenog obiteljskog dopusta i zakonskog prava na mjesto u ustanovi za rani i predškolski odgoj i obrazovanje.

Obveze skrbi za djecu ne prestaju kad ona krenu u osnovnu školu. Ako radno vrijeme roditelja nije u skladu sa školskim rasporedom, djeci je važno osigurati cjenovno pristupačnu i kvalitetnu izvanškolsku skrb. Ona bi mogla obuhvaćati i druge usluge potpore, kao što je pomoć pri pisanju domaće zadaće, posebno djeci u nepovoljnom položaju. Osim toga, djeca bi trebala odrastati, igrati se i socijalizirati u okruženjima u kojima se u cijelosti promiče zdrav način života.

*Zajedno s predmetnom strategijom Komisija iznosi i **Prijedlog preporuke Vijeća o reviziji ciljeva iz Barcelone**, u kojem se države članice pozivaju da učine sljedeće:*

— *do 2030. ostvare revidirane ciljeve koji se odnose na sudjelovanje u ranom i predškolskom odgoju i obrazovanju: najmanje 50 % djece mlađe od tri godine i najmanje 96 % djece od tri godine do dobi za početak obveznog osnovnog obrazovanja trebalo bi sudjelovati u ranom i predškolskom odgoju i obrazovanju, pri čemu je potonji cilj u skladu s ciljem europskog prostora obrazovanja,*

— *osiguraju dovoljan broj sati ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja kako bi se roditelji mogli smisleno posvetiti plaćenom radu,*

— *smanje razliku u sudjelovanju u ranom i predškolskom odgoju i obrazovanju između djece izložene riziku od siromaštva ili društvene isključenosti i ukupne populacije djece,*

— *poduzmu mjere za poboljšanje kvalitete, dostupnosti i cjenovne pristupačnosti uključivog ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja za svu djecu te uvedu zakonsko pravo na rani i predškolski odgoj i obrazovanje, uzimajući u obzir dostupnost i trajanje primjereno plaćenog obiteljskog dopusta,*

— *poboljšaju radne uvjete osoblja u ranom i predškolskom odgoju i obrazovanju, poduzmu mjere za poboljšanje ravnoteže između poslovnog i privatnog života roditelja i smanje rodno uvjetovane razlike u pružanju skrbi.*

Komisija će:

— *nastaviti čvrsto podupirati države članice u njihovim pojedinačnim nastojanjima da osmisle i provedu reforme u području ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja u sklopu strateškog okvira za europski prostor obrazovanja i Instrumenta za tehničku potporu, među ostalim kako bi se osigurala dostupnost, cjenovna pristupačnost, kvaliteta i uključivost ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja te razvoj pouzdanih sustava za praćenje i evaluaciju. Nastavit će pratiti i usmjeravati djelovanje država članica u tom području u okviru europskog semestra, i to ciljanom analizom i potporom te promicanjem i olakšavanjem razmjene dobrih primjera iz prakse, uzajamnog učenja i aktivnosti izgradnje tehničkih kapaciteta.*

2.2. DUGOTRAJNA SKRB

Niz instrumenata i inicijativa na razini EU-a temelj je za zajedničku stratešku viziju dugotrajne skrbi u EU-u. U Povelji Europske unije o temeljnim pravima priznaju se prava

starijih osoba na dostojanstven i neovisan život te na sudjelovanje u društvenom i kulturnom životu. Njome se utvrđuje pravo osoba s invaliditetom na mjere čiji je cilj osigurati njihovu neovisnost, društvenu i profesionalnu uključenost te sudjelovanje u životu zajednice. U 18. načelu europskog stupa socijalnih prava navodi se pravo na pristup kvalitetnoj i cjenovno pristupačnoj dugotrajnoj skrbi, posebno na usluge skrbi u vlastitom domu i usluge u zajednici. Zajedničkim analitičkim radom, razmjenom najboljih primjera iz prakse i uzajamnim učenjem Komisija pomaže državama članicama da se suoče s izazovima povezanim s dugotrajnom skrbi. Prati oblikovanje politika tijekom europskog semestra te financijskim sredstvima EU-a podupire reforme i ulaganja.

Međutim, potrebno je usmjerenije djelovanje EU-a kako bi se potaknula politička reforma. Usluge dugotrajne skrbi često nisu razmjerne potrebama, cjenovno su nepristupačne i ne dostižu visoke razine kvalitete. Osim toga, i dalje postoje velike prepreke kad je riječ o nastojanju da se osigura poštovanje načela jednakosti, slobode izbora, prava na neovisan život i zabrane svih oblika segregacije osoba kojima je potrebna dugotrajna skrb. Za sektor skrbi karakteristični su teški radni uvjeti i niske plaće, što djelomično objašnjava manjak osoblja u tom sektoru. Kako bi pridonijela uklanjanju tih strukturnih nedostataka, Komisija predlaže preporuku Vijeća kojom se utvrđuje sveobuhvatan okvir politike za usmjeravanje ulaganja i reformi u području dugotrajne skrbi te nekoliko dodatnih mjera potpore.

*Zajedno s predmetnom strategijom Komisija iznosi i **Prijedlog preporuke Vijeća o dugotrajnoj skrbi**, u kojem se države članice pozivaju da poduzmu mjere za svladavanje zajedničkih izazova povezanih s dugotrajnom skrbi. Konkretno, u tom Prijedlogu preporuke:*

— potiče se države članice da ojačaju socijalnu zaštitu za dugotrajnu skrb i poboljšaju primjerenost, dostupnost i pristupačnost usluga dugotrajne skrbi,

— iznosi se niz načela kvalitete i smjernica za osiguravanje kvalitete koji se temelje na prethodnom radu Odbora za socijalnu zaštitu u tom području,

— poziva se na poduzimanje mjera za poboljšanje radnih uvjeta i mogućnosti usavršavanja i prekvalifikacije u sektoru skrbi te se ujedno naglašava znatan doprinos neformalnih pružatelja skrbi i njihova potreba za potporom,

— utvrđuje se više načela dobrog upravljanja politikama i održivog financiranja.

Potreban je strateški i integrirani pristup skrbi. Često nedostaju pristupi usmjereni na pojedinca koji pogoduju neovisnom životu, a situaciju pogoršava nedovoljna integracija dugotrajne skrbi i zdravstvene zaštite odnosno neformalne skrbi, skrbi u vlastitom domu, skrbi u zajednici i rezidencijalne skrbi. Usmjerenost na pojedinca podrazumijeva ponudu usluga u skladu s potrebama ljudi i poboljšanje prelaska s institucijske skrbi na skrb u vlastitom domu i usluge skrbi u zajednici. Usluge dugotrajne skrbi koje su dobro integrirane sa zdravstvenom zaštitom i nude kvalitetna rješenja za skrb, među ostalim za osobe kojima se pruža palijativna skrb, poboljšavaju kvalitetu života i zdravstvene ishode i mogu potaknuti troškovnu učinkovitost te pridonijeti rasterećenju bolnica i drugih zdravstvenih ustanova. Zahvaljujući ciljanoj stručnoj pomoći države članice mogu osmisliti i uvesti integrirane pristupe skrbi koji će pogodovati sustavima dugotrajne skrbi i zdravstvene zaštite.

Predviđalo se da će globalno tržište za rješenja iz područja IKT-a za praćenje zdravstvene skrbi u privatnim domovima narasti s gotovo 11 milijardi EUR 2016. na otprilike 32 milijarde EUR do 2021., a procjenjuje se da je europsko tržište robota i drugih uređaja koji pomažu starijim osobama 2016. vrijedilo oko 13 milijuna eura s jasnim izgledima za daljnji rast.

I digitalna tranzicija nudi brojne mogućnosti. Iako tehnologija ne može i ne bi trebala zamijeniti ljudsku interakciju, koja je u srži poslova skrbi, inovativna digitalna rješenja kao što su informacijska i komunikacijska tehnologija, asistivna tehnologija, skrb na daljinu, telezdravstvo, umjetna inteligencija i robotika mogu poboljšati pristup visokokvalitetnim i cjenovno pristupačnim uslugama skrbi te pridonijeti neovisnom životu. Ujedno mogu povećati produktivnost rada u sektoru s obzirom na to da bi preuzela određene zahtjevne ili opasne zadatke njegovatelja, poboljšala vođenje slučajeva te sigurnost i zdravlje na radu, pridonijela daljinskom praćenju primatelja skrbi i olakšala osposobljavanje i zapošljavanje njegovatelja. Ulaganja u te tehnologije treba popratiti ulaganjem u digitalne vještine, uklanjanjem prepreka pristupačnosti za osobe s invaliditetom i poboljšanjem povezanosti u ruralnim i udaljenim područjima.

Komisija podupire cijeli niz istraživanja i inovacija u području digitalnih alata za aktivan i zdrav život te integrirane skrbi usmjerene na pojedinca. Europske politike promiču digitalnu transformaciju, među ostalim digitalizaciju javnih usluga u okviru digitalnog desetljeća Europe, i digitalne javne usluge koje su uključive i pristupačne osobama s invaliditetom. Prijedlogom o uspostavi europskog prostora za zdravstvene podatke¹¹ želi se pojedincima omogućiti da razmjenjuju svoje zdravstvene podatke s pružateljima skrbi po vlastitom izboru radi boljeg pružanja zdravstvene skrbi. Iako postoje brojni primjeri uspješne prakse i sve je više inovacija u tom sektoru, da bi se povećala upotreba inovativnih tehnologija i digitalnih rješenja za skrb, potrebno je uspostaviti poticajni okvir za pomoć pri prijenosu uspješne prakse.

Reformama politika može pridonijeti i međunarodna suradnja. Zbog pandemije bolesti COVID-19 i demografskih izazova dugotrajna skrb nalazi se pri vrhu ljestvice prioriteta u globalnoj politici. Međunarodno dostupno stručno znanje može osnažiti oblikovanje politika na temelju dokaza i na razini EU-a. U dokumentu Međunarodne organizacije rada (ILO) iz 2021. „Globalni poziv na djelovanje za uključiv, održiv i otporan oporavak od krize uzrokovane bolešću COVID-19 usmjeren na čovjeka” istaknute su važne mogućnosti za dostojanstven rad u gospodarstvu skrbi. Naglašena je potreba za ulaganjem u sektor skrbi, rješavanjem pitanja nedovoljnog izdvajanja resursa i poboljšanjem radnih uvjeta. Djelovanje ILO-a u području socijalne zaštite i radnih uvjeta njegovatelja, uključujući radnike u kućanstvu i njegovatelje koji žive u kućanstvu, dobra je osnova za analizu izazova u tom sektoru u cijelom svijetu i relevantnih međunarodnih normi. Integrirana skrb i dugotrajna skrb ujedno su u središtu djelovanja Svjetske zdravstvene organizacije (SZO) u okviru desetljeća zdravog starenja koje su proglasili Ujedinjeni narodi. Bliska koordinacija među državama članicama može pridonijeti snažnijem učinku tih inicijativa i ojačati položaj EU-a pri preuzimanju istaknutije uloge u rješavanju globalnih demografskih izazova. Smjernice za oblikovanje kvalitetnih politika usmjerenih na povećanje socijalne zaštite za dugotrajnu skrb može pružiti i analitički rad Organizacije za gospodarsku suradnju i razvoj (OECD) u području mjerenja djelotvornosti socijalne zaštite, uz potporu Komisije.

Komisija će:

¹¹ COM(2022) 197 final.

— državama članicama nuditi izravnu tehničku potporu iz Instrumenta za tehničku potporu u okviru novog vodećeg projekta „**Prema integriranoj skrbi usmjerenoj na pojedinca**”. Cilj je takve potpore olakšati reforme u skladu s Prijedlogom preporuke Vijeća o pristupu cjenovno pristupačnoj i visokokvalitetnoj dugotrajnoj skrbi. Navedeni vodeći projekt pomoći će državama članicama da na zahtjev osmisle i provedu reforme usmjerene na jačanje koordinacije između zdravstvene, socijalne i dugotrajne skrbi te integracije više razina pružanja skrbi, pri čemu će, kad je riječ o uslugama, u prvom planu biti pojedinac kako bi se omogućio bolji pristup i bolja kvaliteta skrbi u svim fazama života,

— u okviru predstojećeg partnerstva „**Preobrazba zdravstvenih sustava i sustava skrbi**” iz programa **Obzor Europa** financirati centar znanja za inovativne tehnologije i/ili digitalna rješenja pri pružanju zdravstvene zaštite i skrbi. Centar će pridonositi procjeni i prenosivosti primjera uspješne prakse te će imati ulogu foruma za izgradnju zajednice i razmjenu. Uz to će u okviru programa **Obzor Europa** i **Digitalna Europa** biti dostupno financiranje istraživanja i inovacija u području skrbi usmjerene na pojedinca i uvođenja digitalnih rješenja,

— uspostaviti **strateško partnerstvo sa SZO-om** kako bi se državama pružila prilagođena potpora pri oblikovanju i provedbi mjera politike za visokokvalitetnu dugotrajnu skrb, među ostalim u okviru integriranih usluga skrbi. To će se upotpuniti repozitorijem znanja s otvorenim pristupom i potporom za interdisciplinarnu razmjenu među dionicima.

Komisija poziva:

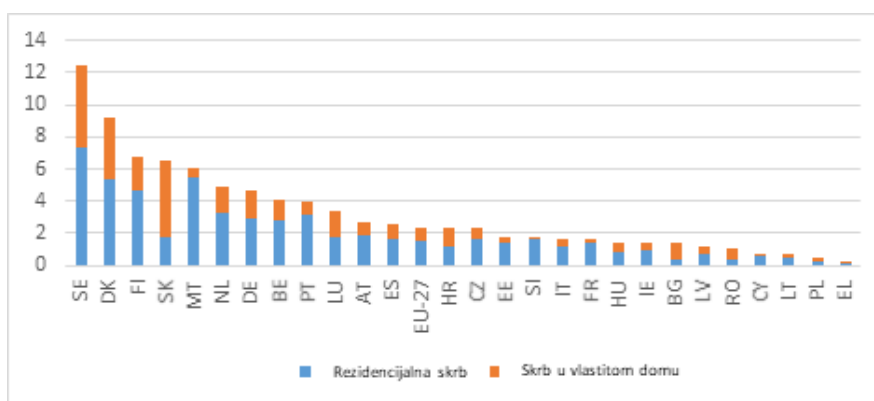
— države članice, socijalne partnere i civilno društvo **da iskoriste potencijal digitalnih rješenja i uključe ih** pri osmišljavanju, provedbi i praćenju politika i povezanog financiranja u području skrbi.

3. POVEĆANJE OTPORNOSTI I RODNE RAVNOTEŽE U SEKTORU SKRBI

3.1. POBOLJŠANJE RADNIH UVJETA U SEKTORU SKRBI

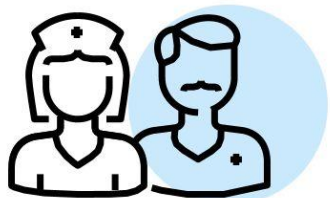
Sektor skrbi ima velik potencijal za otvaranje većeg broja radnih mjesta, ponajviše zbog **starenja stanovništva**. Kako bi se pokrivenost uslugama dugotrajne skrbi zadržala na istoj razini, do 2050. broj radnika u sektoru dugotrajne skrbi trebao bi se povećati za više od 1,6 milijuna. Kako bi se zadovoljila sve veća potražnja za skrbi, sektor mora zadržati osoblje, ali i privući više radnika s odgovarajućim vještinama.

Grafikon 3. Broj radnika u sektoru dugotrajne skrbi (ekvivalent punog radnog vremena) na 100 osoba u dobi od 65 i više godina, 2019.

Izvor: Anketa o radnoj snazi EU-a, 2019., u: Barslund, M., et al., 2021.

Međutim, **nedostatak radne snage** u EU-u sve je izraženiji, pa i kad je riječ o oporavku tržišta rada nakon pandemije. On upućuje na strukturne izazove kao što su starenje stanovništva, usporedna tranzicija u području digitalizacije i borbe protiv klimatske krize, loši radni uvjeti u određenim sektorima i zanimanjima te nedostatak vještina. Zbog često zahtjevnih radnih uvjeta i niskih plaća nedostatak radne snage posebno pogađa sektor skrbi.

Godine 2021. **glavne medicinske sestre i tehničari opće njege**, medicinske sestre i tehničari te djelatnici za zdravstvenu ili socijalnu skrb u kući u nizu država članica EU-a bili su među 19 **izrazito deficitarnih** zanimanja.

Mnoge države članice već se suočavaju s nedostatkom radne snage u sektoru skrbi, a više od šestine oglasa za posao odnosi se na dugotrajnu skrb.

Budući da je sektor skrbi jedan od sektora s najvećom rodnom segregacijom, privlačenjem raznolikije radne snage, posebno zapošljavanjem većeg broja muškaraca, može se pridonijeti smanjenju segregacije na tržištu rada i suzbijanju rodnih stereotipa na svim razinama skrbi. Iako je potencijal za otvaranje radnih mjesta veći u ruralnim područjima, u kojima je stanovništvo u prosjeku starije, ondje je nedostatak radne snage ujedno i izraženiji s obzirom na to da je broj radno sposobnog stanovništva manji, a žene se posebno često odlučuju na iseljavanje¹².

Ako se omoguće bolji radni uvjeti i plaće, uz potporu snažnog socijalnog dijaloga, obrazovanja i osposobljavanja, radna mjesta u području skrbi postat će privlačnija. Radnici u području dugotrajne skrbi te ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja trebali bi moći djelotvorno ostvarivati svoja socijalna i radnička prava, neovisno o vrsti zaposlenja ili o tome jesu li zaposlenici ili samozaposlene osobe, uključujući one koji rade putem digitalnih radnih platformi. Ako se radnicima u sektoru skrbi pruže mogućnosti za razvoj karijere prekvalifikacijom i usavršavanjem, povećat će se otpornost sektora na neočekivane šokove, kao što je pandemija bolesti COVID-19, te će se radnicima pomoći da napreduju u karijeri. Osim toga, bolji radni uvjeti privući će veći broj ljudi tom zanimanju, uključujući muškarce, čime će se poboljšati rodna ravnoteža u sektoru.

Radnici u sektoru skrbi ključni su za zadovoljavanje društvenih potreba za skrbi, no njihov rad je premalo cijenjen. Pandemija bolesti COVID-19 pokazala je da razina plaće i ključna vrijednost poslova skrbi nisu usklađene. Niska plaća može biti povezana i s rodnim stereotipima prema kojima se meke vještine potrebne za pružanje skrbi, kao što su komunikacija, empatija ili suradnja, smatraju prirodno ženskim vještinama te se ne vrednuju na odgovarajući način u smislu njihove gospodarske vrijednosti¹³. Izazovi povezani s cjenovnom pristupačnošću skrbi mogu utjecati na smanjenje plaća. Budući da u tom sektoru

¹² Vidjeti SWD(2021) 167 final.

¹³ Vidjeti SWD(2021) 41 final.

radi velik broj žena, povećanje plaća moglo bi pridonijeti smanjenju ukupne rodno uvjetovane razlike u plaćama, a time i razlike u mirovinama.

Za sektor skrbi potrebni su bolji postupci socijalnog dijaloga na nacionalnoj razini i razini EU-a. Socijalne usluge, uključujući rani i predškolski odgoj i obrazovanje te dugotrajnu skrb, velik su gospodarski sektor. Međutim, iz različitih razloga, među ostalim zbog raširenosti nepropisnog zapošljavanja u tom sektoru, u mnogim državama članicama velik dio radne snage u području dugotrajne skrbi nije zastupljen u postupcima socijalnog dijaloga. Tako može nastati začarani krug u kojem nepovoljni radni uvjeti i niske plaće dovode do visoke stope fluktuacije njegovatelja, što pak dovodi do niže zastupljenosti radnika i nedostatnog pritiska za poboljšanje radnih uvjeta. Djelotvoran socijalni dijalog i kolektivno pregovaranje, među ostalim na razini EU-a, mogu pridonijeti svladavanju izazova povezanih s radnom snagom u sektoru skrbi.

Druge inicijative EU-a pridonose poboljšanju položaja njegovatelja. Programom vještina za Europu¹⁴, posebno partnerstvima u okviru Pakta za vještine, mogli bi se uvelike poduprijeti usavršavanje i prekvalifikacija u sektoru skrbi. Pravo Unije o transparentnim i predvidivim radnim uvjetima¹⁵ i minimalnim plaćama pogoduje pružateljima skrbi u cijelom EU-u. Strateškim okvirom EU-a za zdravlje i sigurnost na radu za razdoblje 2021.–2027.¹⁶ utvrđuju se mjere za poboljšanje zdravlja i sigurnosti radnika. U skladu s Preporukom Vijeća o pristupu socijalnoj zaštiti¹⁷ države članice obvezale su se omogućiti pristup sustavima socijalne zaštite i radnicima u nestandardnim oblicima zaposlenja, uključujući osobe zaposlene na nepuno radno vrijeme. Komisija je iznijela i zakonodavne prijedloge o poboljšanju radnih uvjeta u radu putem platformi¹⁸ i jačanju transparentnosti plaća¹⁹, koji bi, nakon što ih donesu Europski parlament i Vijeće, mogli pridonijeti boljim radnim uvjetima u sektoru.

Međutim, u nedavnim izvješćima i tijekom pandemije bolesti COVID-19 na vidjelo su izišli teški radni uvjeti u sektoru dugotrajne skrbi. Njegovatelji su redovito izloženi rizicima povezanim s fizičkim i psihičkim zdravljem. Neprimjereno društveno ponašanje, među ostalim verbalno i fizičko nasilje, maltretiranje i seksualno uznemiravanje, čest je problem, posebno za radnike u sektoru dugotrajne skrbi. Nestandardni ugovori o radu i stalno širenje rada putem platformi imaju sve važniju ulogu u sektoru skrbi. To uzrokuje probleme, na primjer ograničen pristup radnika socijalnoj zaštiti, radničkim pravima te odgovarajućoj sigurnosti i zdravlju na radu. Potrebno je temeljito preispitati nedostatke u provedbi pravnog okvira EU-a povezane s radnim uvjetima u sektoru dugotrajne skrbi. Konvencija ILO-a br. 190, zajedno s priloženom Preporukom br. 206, sadržava međunarodni okvir za sprečavanje, otklanjanje i iskorjenjivanje nasilja i uznemiravanja u svijetu rada. Nadalje, budući da su dionici socijalne ekonomije važni pružatelji usluga dugotrajne skrbi i s obzirom na njezin model participativnog upravljanja, postoji prostor za temeljitije razmatranje uloge socijalne ekonomije u poboljšanju radnih uvjeta u sektoru skrbi.

Ekonomija platformi u sektoru usluga u kućanstvu i domu u EU-u dosegla je **1,5 milijardi EUR u 2020.** u odnosu na **0,8 milijardi EUR u 2016.** te se očekuje njezin daljnji rast.

U cjelokupnoj radnoj snazi u području dugotrajne skrbi nekim od najlošijih radnih uvjeta izloženi su radnici u kućanstvu, među kojima je mnogo žena, često migrantskog

¹⁴ COM(2020) 274 final.

¹⁵ Direktiva (EU) 2019/1152 od 20.6.2019.

¹⁶ COM(2021) 323 final.

¹⁷ 2019/C 387/01.

¹⁸ Vidjeti COM(2021) 762 final.

¹⁹ Vidjeti COM(2021) 93 final.

podrijetla. Često rade neprijavljeni ili su lažno samozaposleni, imaju iznimno niske plaće te im se katkad uskraćuju osnovna radnička prava, kao što su odgovarajuće vrijeme odmora i naknada. U Konvenciji ILO-a br. 189 utvrđeni su standardi za dostojne radne uvjete radnika u kućanstvu, uključujući njegovatelje koji žive u kućanstvu, no došlo je do kašnjenja u njezinoj ratifikaciji, koju je dosad provelo samo osam država članica EU-a.

Komisija će:

— zajedno sa socijalnim partnerima nastaviti razmatrati načine za uspostavu **novog socijalnog dijaloga u sektoru socijalnih usluga na razini EU-a,**

— predložiti **povećanje potpore za izgradnju kapaciteta za socijalni dijalog u sektoru skrbi na nacionalnoj razini** u okviru poziva na podnošenje prijedloga povezanih sa socijalnim dijalogom i financiranja iz Europskog socijalnog fonda plus,

— financirati projekte u okviru programa *Građani, ravnopravnost, prava i vrijednosti* kako bi se utvrdili **kriteriji za procjenu društvene i gospodarske vrijednosti rada u raznim sektorima, među ostalim u sektoru skrbi,**

— **preispitati primjenu standarda EU-a kojima se uređuju radni uvjeti, među ostalim za njegovatelje koji žive u kućanstvu, u suradnji s decentraliziranim agencijama EU-a.** Preispitivanje će se temeljiti na predstojećoj analizi sigurnosti i zdravlja na radu u sektoru zdravstva i dugotrajne skrbi. Rezultati preispitivanja uzet će se u obzir u raspravama te će pridonijeti boljoj provedbi na nacionalnoj razini, po mogućnosti uz smjernice za poboljšanje radnih uvjeta u sektoru dugotrajne skrbi,

— iskoristiti sve mogućnosti za financiranje istraživanja o radnim uvjetima u socijalnoj ekonomiji u okviru programa *Obzor Europa*, među ostalim u sektoru skrbi.

Komisija poziva:

— države članice i socijalne partnere na razini EU-a i nacionalnoj razini da **potiču djelotvoran socijalni dijalog i da zaključe kolektivne ugovore za sektor skrbi** kako bi se radnicima u tom sektoru osigurali pravedni radni uvjeti i odgovarajuće plaće,

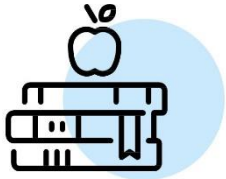
— države članice da **otklone nedostatke u provedbi i izvršenju pravne stečevine EU-a u području radnog prava i radnih uvjeta u sektoru skrbi** te da ratificiraju i provedu **Konvenciju ILO-a br. 189 o radnicima u kućanstvu.** Ujedno poziva države članice da **poduzmu korake za formalizaciju i reguliranje posebne situacije radnika u kućanstvu i njegovatelja koji žive u kućanstvu,**

— države članice da se uhvate ukoštac s rizicima na radnom mjestu povezanim s nasiljem i uznemiravanjem u sektoru skrbi te da donesu odluku Vijeća o ovlašćivanju država članica za ratifikaciju Konvencije ILO-a br. 190 o nasilju i uznemiravanju u svijetu rada.

Zakonite migracije mogu biti ključni pokretač za rješavanje problema nedostatka radne snage. U sektoru skrbi već danas radi mnogo ljudi iz trećih zemalja. Međutim, radnici u sektoru skrbi migrantskog podrijetla često su neprijavljeni ili rade u nesigurnim uvjetima. U komunikaciji „Privlačenje vještina i talenata u EU”²⁰ naglašava se da bi održivi i zakoniti načini migracije iz zemalja izvan EU-a radi zapošljavanja u sektoru skrbi mogli omogućiti radnicima u tom sektoru koji su migrantskog podrijetla da započnu karijeru u EU-u, a državama članicama EU-a da zadovolje potražnju za radnim mjestima. Te bi mogućnosti mogle biti korisne i osobama koje bježe od ruske agresije na Ukrajinu, posebno iskusnim radnicima u sektoru skrbi

²⁰ COM(2022) 657 final.

koji žele tražiti posao tijekom boravka u EU-u. Potrebno je procijeniti bi li i koliko instrumenti EU-a pomogli da se poboljša prihvata radnika u sektoru skrbi migrantskog podrijetla u EU na obostranu korist svih država članica i matičnih zemalja, a da se pritom osigura etično zapošljavanje migranata.

Četvrtina radnika u području dugotrajne skrbi smatra da im je **potrebno dodatno osposobljavanje** kako bi dobro obavljali svoje dužnosti.

Mogućnosti usavršavanja i prekvalifikacije povećat će privlačnost i kvalitetu poslova skrbi. Kako bi se poboljšala kvaliteta pružanja skrbi i smanjila fluktuacija osoblja, bit će potrebno omogućiti svim skupinama osoblja u sektoru skrbi da tijekom karijere sudjeluju u visokokvalitetnom početnom obrazovanju i osposobljavanju, kao i u programima trajnog stručnog usavršavanja. Većina radnika u sektoru dugotrajne skrbi ima kvalifikacije srednje razine, a tražene vještine stalno se razvijaju i postaju sve složenije. U sektoru su potrebni radnici s mekim vještinama, digitalnim vještinama i specijaliziranim znanjem (npr. o određenim vrstama bolesti kao što su Alzheimerova bolest ili kronične bolesti odnosno o dijagnostici i metodama liječenja, na primjer putem skrbi na daljinu).

Komisija će:

— do kraja 2022. pokrenuti studiju radi utvrđivanja trenutačnih uvjeta prihvata i prava radnika u sektoru dugotrajne skrbi iz trećih zemalja u državama članicama. Komisija će proučiti i dodanu vrijednost i izvedivost izrade **programâ na razini EU-a za privlačenje njegovatelja**, uzimajući u obzir etičku dimenziju takvih programa, kako je utvrđeno u inicijativi „Privlačenje vještina i talenata u EU”. Za nekoliko gospodarskih sektora, uključujući dugotrajnu skrb, mogla bi se uspostaviti i partnerstva za traženje talenata na temelju potražnje, pri čemu bi se vodilo računa o rizicima od odljeva mozgova,

— promicati **mogućnosti koje su dostupne osoblju u ranom i predškolskom odgoju i obrazovanju** u okviru programa Erasmus+ kako bi kontinuirano unapređivalo svoje stručne kompetencije izradom programâ ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja, inovativnih metoda poučavanja i novih materijala za potporu djeci pri učenju,

— promicati uspostavljanje **partnerstva za vještine u okviru Pakta za vještine** za sektor dugotrajne skrbi. Partnerstvo bi trebalo obuhvaćati digitalne vještine i izradu odgovarajućih kurikulumâ za osposobljavanje i obrazovanje u kontekstu Programa vještina za Europu te se temeljiti na sinergijama s velikim partnerstvima u relevantnim sektorima (npr. zdravstvo, lokalna ekonomija i socijalne usluge). Pozivima u okviru programa Erasmus+ poduprijet će se suradnja među sektorima u području dugotrajne skrbi (npr. Savez za suradnju među sektorima u području vještina),

— poduzeti konkretne korake u pogledu **digitalnih vještina u sektorima zdravstva i skrbi** u okviru Digitalnog programa tako što će objaviti pozive na podnošenje prijedloga za diplomatske studije i kratkoročne programe osposobljavanja te u okviru radnog programa „EU za zdravlje” tako što će omogućiti stručno usavršavanje **radnika u zdravstvu, među ostalim medicinskih sestara i tehničara**,

— u bliskoj suradnji s Europskim centrom za razvoj strukovnog osposobljavanja (Cedefop) iznijeti **informacije o trenutačnim i budućim potrebama i kretanjima kad je riječ o vještinama** u sektoru dugotrajne skrbi. Taj bi se rad trebao temeljiti na Cedefopovu inovativnom internetskom alatu za analizu slobodnih radnih mjesta za Europu (Skills OVATE) i skupu alata za prikupljanje informacija o tržištu rada.

Komisija poziva:

— države članice i socijalne partnere na razini EU-a i nacionalnoj razini da poduzmu mjere kako bi se olakšalo **usavršavanje i prekvalificiranje njegovatelja** u skladu s Programom vještina za Europu i mjerama koje su u njemu predviđene, posebno Paktom za vještine.

3.2. BOLJA RAVNOTEŽA IZMEĐU ODGOVORNOSTI POVEZANIH S POSLOM I SKRBI

Zahvaljujući ulaganju u sektor skrbi neformalna skrb postala bi izbor, a ne nužnost. Briga za najbliže ima veliku društvenu i gospodarsku vrijednost. Na primjer, procjenjuje se da je vrijednost sati dugotrajne skrbi koju pružaju neformalni pružatelji skrbi oko 2,5 % BDP-a EU-a viša od javnih rashoda za dugotrajnu skrb. Nadalje, osobe koje imaju obveze skrbi o drugima trebale bi moći birati u kojoj mjeri žele kombinirati skrb s plaćenim radom. Stoga bi trebale imati pristup uslugama koje im omogućuju da obveze skrbi usklade s poslovnim životom.

Procjenjuje se da u cijelom EU-u prosječno oko **52 milijuna ljudi** tjedno pruža **neformalnu dugotrajnu skrb** članovima obitelji ili prijateljima, što čini gotovo **80 % pružatelja usluga** dugotrajne skrbi.

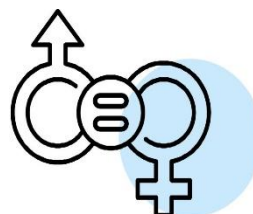
Pružanje skrbi uvelike utječe na neformalne pružatelje skrbi, koji se suočavaju i s negativnim učincima na sadašnje i buduće prihode i na mentalno zdravlje. Većinu poslova skrbi obavljaju žene, zbog čega one često prilagođavaju svoje profesionalne aktivnosti obvezama skrbi, a to uključuje prekide u karijeri, rad u nepunom radnom vremenu ili potpuno ili preuranjeno napuštanje tržišta rada. To je posebno zahtjevno za samohrane roditelje, među kojima su u velikoj većini žene. Neki se istodobno suočavaju s dvostrukim opterećenjem skrbi za djecu i druge uzdržavane članove obitelji. Godine 2019., prije pandemije, otprilike jedna trećina (32,6 %) žena u dobi od 25 do 49 godina izvan tržišta rada navela je da su obveze skrbi glavni razlog zašto ne traže zaposlenje, u

usporedbi sa 7,6 % radno neaktivnih muškaraca.

Usluge skrbi nužne su da bi se pojedincima omogućilo da kombiniraju radne obveze i obveze skrbi, ali same po sebi nisu dovoljne. U 9. načelu europskog stupa socijalnih prava stoga se navodi da roditelji i osobe koje imaju obvezu skrbiti o drugima imaju pravo na primjeren dopust, fleksibilne radne uvjete i pristup uslugama skrbi. Mjere za ostvarivanje ravnoteže između poslovnog i privatnog života trebale bi pomoći radnicima da usklade svoje obveze skrbi s poslom, a doplatkom za skrb može se djelomično nadoknaditi vrijeme posvećeno pružanju skrbi. Povećanje pristupa posebnom i obiteljskom dopustu te fleksibilna organizacija radnog vremena, kao što su rad u nepunom radnom vremenu, rad na daljinu i fleksibilno radno vrijeme, mogu pomoći radnicima da poboljšaju ravnotežu između poslovnog i privatnog života.

Jedan od temeljnih razloga zbog kojeg žene i muškarci posvećuju različitu količinu vremena neplaćenim poslovima skrbi stereotipi su o ulogama i odgovornostima žena i muškaraca u privatnoj i poslovnoj sferi. To se može riješiti isključivo pristupom koji podrazumijeva korjenite promjene i čiji je cilj drukčije vrednovati poslove skrbi te dokinuti stereotipe kako bi se muškarce i žene doživljavalo kao jednako sposobne za pružanje skrbi i za ulogu stručnjaka ili vođe u sektoru skrbi.

Direktivom o ravnoteži između poslovnog i privatnog života²¹, koju su države članice morale prenijeti u nacionalno zakonodavstvo do kolovoza 2022., potiče se ravnopravna podjela obveza skrbi. Njome se uvode neprenosiva prava žena i muškaraca na obiteljski dopust i fleksibilno radno vrijeme. Posebno je osmišljena kako bi se potaknulo muškarce da se koriste tim pravima. U Direktivi se navodi i da se prema pružateljima skrbi koji ostvaruju ta prava ne smije postupati nepovoljno niti ih diskriminirati na radnom mjestu. Radnici koji imaju obveze skrbi o drugima trebaju se upoznati s novim pravima zajamčenima Direktivom, a poslodavce treba poticati da uspostave politike za ostvarivanje ravnoteže između poslovnog i privatnog života, među ostalim i s obzirom na prihvaćanje novih uvjeta rada (na daljinu) kao posljedica okolnosti povezanih s bolešću COVID-19.

Pristup odgovarajućim uslugama i mjerama za potporu neformalnim pružateljima skrbi, kao što su savjetovanje, psihološka potpora ili privremena skrb, često je ograničen i neujednačen. Mnogi neformalni pružatelji skrbi ne pohađaju odgovarajuće osposobljavanje za skrb o uzdržavanoj osobi, što katkad dovodi do osjećaja preopterećenosti ili čak poteškoća s mentalnim zdravljem (npr. sindrom izgaranja). Obveze skrbi mogu biti zahtjevne i utjecati na mogućnosti vođenja zdravog života, posebno među neformalnim pružateljima skrbi starije dobi. Postoji prostor za poticanje dobre prakse u pružanju potpore neformalnim pružateljima skrbi, na primjer primjenom stručnog znanja Svjetske zdravstvene organizacije. Politike za formalizaciju neformalne skrbi, na primjer zaključivanjem ugovora o uslugama s javnim tijelima, mogu pogodovati neformalnim pružateljima skrbi i uzdržavanim osobama te pomoći da se skrb prepozna i bolje vrednuje.

Rodno uvjetovana razlika u zaposlenosti u EU-u smanjena je s **13,4 postotnih bodova (p.b.) 2009.** na **10,8 p.b. 2021.**, no u posljednje se vrijeme napredak zaustavio. Taj trend **stagnacije** morat će se preokrenuti ako EU namjerava ostvariti cilj da **rodno uvjetovano razliku u zaposlenosti** barem **prepolovi do 2030.** u odnosu na 2019. U praksi to znači da će stopa zaposlenosti žena morati rasti barem **triput brže** od stope zaposlenosti muškaraca.

Europska komisija – Zajednički istraživački centar, *Impact on female employment of revising the Barcelona targets for childcare (GENDERMOD)* (Utjecaj revizije ciljeva iz Barcelone koji se odnose na skrb o djeci na zapošljavanje žena (GENDERMOD)), rujna 2022.

Komisija će:

- *pratiti korištenje novih prava iz Direktive o ravnoteži između poslovnog i privatnog života, među ostalim **okvirom za praćenje** koji su sastavili Odbor za zapošljavanje i Odbor za socijalnu zaštitu, a odnosi se na **korištenje obiteljskog dopusta i fleksibilnog radnog vremena** među muškarcima i ženama koji imaju obveze skrbi o drugima,*
- *pokrenuti **kampanju za informiranje** o novim pravima zajamčenima Direktivom o ravnoteži između poslovnog i privatnog života,*
- *u predstojećoj **komunikacijskoj kampanji o borbi protiv rodnih stereotipa** obuhvatiti nejednaku raspodjelu neplaćenih poslova skrbi,*
- *surađivati s Europskom mrežom tijela za ravnopravnost (EQUINET) na utvrđivanju mjera za **prestanak eventualnog nepovoljnog postupanja prema radnicima koji uzmu obiteljski dopust u državama članicama**, među ostalim u okviru suradnje tijela za ravnopravnost i drugih dionika,*
- *podržati programe kojima se u poduzećima promiče praksa prilagođena obiteljskom životu, potiče žene i muškarce da iskoriste nova prava te promiče sudjelovanje muškaraca u*

²¹ Direktiva (EU) 2019/1158, SL L 188, 12.7.2019.

*obvezama skrbi i obiteljskim odgovornostima u okviru programa **Gradani, ravnopravnost, prava i vrijednosti**,*

*— olakšati bolju **upotrebu i informiranost o SZO-ovim alatima i materijalima** za osposobljavanje o mjerama potpore koje su dostupne neformalnim pružateljima skrbi.*

Komisija poziva države članice:

*— **da se bore protiv rodnih stereotipa** i promiču ravnopravniju podjelu obveza skrbi između žena i muškaraca,*

*— **da osmisle mjere potpore za neformalne pružatelje skrbi**, npr. savjetovanje, psihološku potporu, privremenu skrb i/ili odgovarajuću financijsku potporu, čime se ne odvrća od sudjelovanja na tržištu rada, zajedno s politikama za formalizaciju neformalne skrbi.*

4. ULAGANJE U SKRB

Javna potrošnja u sektoru skrbi znatno se razlikuje među državama članicama. To upućuje na različite pristupe organizaciji, kvaliteti i vrednovanju poslova skrbi te, u slučaju dugotrajne skrbi, na razlike u važnosti koja se pridaje pružanju formalne i neformalne skrbi.

Potrošnja na rani i predškolski odgoj i obrazovanje iznosi između **0,1 i 1,7 % BDP-a**, ovisno o pojedinoj državi članici EU-a, i neznatno se povećala u posljednjih 20 godina.

Javni rashodi za dugotrajnu skrb kreću se od manje od **1 % BDP-a** u polovini država članica do više od **3 % BDP-a** u drugim državama. Javni rashodi za dugotrajnu skrb iznosili su 2019. u prosjeku **1,7 % BDP-a EU-a**, što je relativno malo u odnosu na vrijednost sati koje su neformalni pružatelji skrbi utrošili na pružanje dugotrajne skrbi (procjenjuje se na oko **2,5 % BDP-a EU-a**).

Predviđa se da će rashodi za dugotrajnu skrb, koji bi se do 2050. trebali povećati na **2,5 % BDP-a**, biti najbrže rastuća stavka javnih rashoda koja se odnosi na starenje stanovništva, uz velike razlike među državama članicama²².

Javna potpora sektoru skrbi socijalno je ulaganje koje, usporedno s djelovanjem u području održivog financiranja, donosi višestruku korist pojedincima, društvu i gospodarstvu. Povećanje ulaganja u skrb pozitivno utječe na razvoj djece te na dobrobit i dostojanstvo primatelja skrbi, pridonosi socijalnoj pravednosti i rodnoj ravnopravnosti te promiče sudjelovanje žena na tržištu rada i otvaranje radnih mjesta. Novija istraživanja²³ pokazuju da se, zahvaljujući ulaganju u skrb, otvaranjem novih radnih mjesta i povećanim sudjelovanjem žena na tržištu rada mogu ostvariti dodatni prihodi na temelju poreza i doprinosa

²² Europska komisija i Odbor za ekonomsku politiku, 2021., Izvješće o starenju stanovništva iz 2021. – Gospodarska i proračunska predviđanja za 27 država članica EU-a (2019.–2070.).

²³ Izvješće Međunarodne organizacije rada (ILO) – *Care at work – Investing in care leave and services for a gender equal world of work* (Skrb na radnom mjestu – Ulaganje u dopuste za skrb i usluge skrbi za izgradnju rodno ravnopravnijeg svijeta rada), 2022.

za socijalno osiguranje. Općenito bi se povećali porezni prihodi od povećane zarade i zaposlenosti, čime bi se ukupna potreba za financiranjem mjera u okviru politika skrbi smanjila s 3 % BDP-a (prije oporezivanja) na neto vrijednost od 2 % BDP-a (nakon oporezivanja)²⁴. ILO procjenjuje da države članice mogu vratiti ulaganja u sektor skrbi po prosječnoj stopi od 55 %, što posebno ovisi o potrebnom iznosu ulaganja, potražnji za radnom snagom u predmetnoj državi članici i razini oporezivanja.

Trenutačno se procjenjuje da se 3 % proračuna za zdravstvenu zaštitu troši na promicanje zdravlja i sprečavanje bolesti, dok se **80 % troši na nezarazne bolesti**, među kojima se mnoge mogu spriječiti ili bolje liječiti ako se rano otkriju.

Iskorištavanje potencijala rane intervencije i preventivnih mjera može pridonijeti fiskalnoj održivosti javnih proračuna.

Promicanje zdravlja, sprečavanje bolesti, pravodobna i kvalitetna zdravstvena zaštita te politike zdravog života mogu uvelike odgoditi ili smanjiti potrebu za zdravstvenom zaštitom i dugotrajnom skrbi, a ujedno omogućiti starenje u vlastitom domu što je dulje moguće.

Nadalje, zbog nedostatka ulaganja u dugotrajnu skrb i sprečavanje troškovi bi se mogli prenijeti u proračune za mirovine, socijalnu pomoć i zdravstvenu zaštitu. Inicijativa „Zdravije zajedno” i europski plan za borbu protiv raka bave se prevencijom, liječenjem

i skrbi kad je riječ o nezaraznim bolestima kako bi se osiguralo da pacijenti mogu živjeti dugo i sretno te kako bi se odgovorilo na izazove s kojima se suočavaju obitelji i pružatelji skrbi.

Fiskalna održivost usluga skrbi može se poboljšati ako se osigura njihova troškovna učinkovitost. Troškovna učinkovitost može se poboljšati stvaranjem usklađenog i integriranog okvira upravljanja, kontinuiranim praćenjem i dobrim usmjeravanjem dostupnih sredstava te, u slučaju dugotrajne skrbi, potporom neovisnom životu i usklađenošću usluga s potrebama pojedinca. Za ostvarivanje tog cilja može biti korisno utvrditi dostupnu infrastrukturu i usluge te izraditi analizu nedostataka, pri čemu je potrebno uzeti u obzir teritorijalne nejednakosti i demografske izazove. Poboljšanju fiskalne održivosti sustava dugotrajne skrbi i zdravstvene zaštite mogu pridonijeti i inovativna, integrirana rješenja za skrb te etična primjena novih tehnologija u području skrbi.

Pružateljima skrbi potrebni su stabilni i održivi mehanizmi financiranja, kao i jasna i poticajna regulatorna okruženja. S obzirom na njihovu očiglednu socijalnu funkciju, usluge dugotrajne skrbi javno su dobro. Kad ih pružaju javna tijela i udruge, usluge dugotrajne skrbi ponajprije se smatraju socijalnim uslugama od općeg interesa. Javna i privatna ulaganja u dugotrajnu skrb trebala bi se odvijati u jasnom regulatornom okruženju u kojem se primjenjuju visoki standardi kvalitete te se uzimaju u obzir društvena vrijednost usluga skrbi i potreba za poštivanjem temeljnih prava osoba kojima je skrb potrebna te osiguravanjem pravednih radnih uvjeta i plaća za osoblje koje pruža skrb. Pružanjem veće potpore regionalnim i lokalnim pružateljima skrbi moglo bi se otvoriti nova radna mjesta i osnažiti lokalne zajednice.

Pristupom usmjerenim na pojedinca i ponovnim ulaganjem dobiti u svoju misiju i lokalne zajednice dionici socijalne ekonomije donose dodanu vrijednost pružanju visokokvalitetnih usluga skrbi. Politikama i pravnim okvirima trebalo bi stvoriti odgovarajuće okruženje u kojem će se optimizirati doprinos socijalne ekonomije uslugama skrbi, na što se poziva u Akcijskom planu za socijalnu ekonomiju²⁵. Sustavnom primjenom društveno odgovorne javne nabave mogao bi se povećati potencijal socijalne ekonomije za doprinos visokokvalitetnim standardima skrbi i osiguravanje pravednih radnih uvjeta. Predstojeće izvješće skupine na visokoj razini za budućnost socijalne zaštite i socijalnih država

²⁴ Međunarodna organizacija rada (ILO). 2022. Simulator ulaganja u politiku skrbi ILO-a (Ženeva, u pripremi).

²⁵ COM(2021) 778 final.

u EU-u pružit će daljnji uvid u održivo financiranje i ulogu socijalnih usluga u socijalnim državama.

Potrebno je povećati javna i privatna ulaganja na nacionalnoj razini, a to se može upotrijebiti financijskim sredstvima EU-a. Države članice mogu iskoristiti mogućnosti financiranja sredstvima EU-a kao što su Europski fond za regionalni razvoj (EFRR), Europski socijalni fond plus (ESF+), uključujući njegovo tematsko područje zapošljavanja i socijalnih inovacija, Europski poljoprivredni fond za ruralni razvoj, Fond za pravednu tranziciju, programi Obzor Europa i Digitalna Europa. Osim toga, iz Mehanizma za oporavak i otpornost mogu se financirati prihvatljive reforme i ulaganja u kontekstu oporavka od pandemije bolesti COVID-19. Iz Instrumenta za tehničku potporu mogu se podupirati i reforme i ulaganja. Istodobno, države članice trebale bi provoditi politike kojima se potiče održivo financiranje usluga skrbi koje su u skladu s općom održivošću javnih financija.

U programskom razdoblju 2014.–2020. dodijeljena je potpora iz Europskog socijalnog fonda (ESF) za više mjera povezanih s dugotrajnom skrbi, od prekvalifikacije i usavršavanja radne snage, širenja pristupa i pokrivenosti, potpore integriranim uslugama skrbi i neovisnom životu do aktivnog i zdravog starenja. Sredstva iz ESF-a dodijeljena su i projektima na regionalnoj i lokalnoj razini koji su usmjereni na poboljšanje skrbi o djeci, uklanjanje poteškoća s kojima se suočavaju djeca u nepovoljnom položaju, pomoć roditeljima koji pristupaju tržištu rada i zalaganje za dokidanje nejednakosti u zaposlenosti muškaraca i žena.

U tijeku je izrada programa za razdoblje 2021.–2027., a pristup Europskom fondu za regionalni razvoj i Europskom socijalnom fondu plus uvjetovan je nacionalnim ili regionalnim strateškim okvirima politike za zdravstvenu zaštitu i dugotrajnu skrb.

U okviru europskog jamstva za djecu države članice mogu iskoristiti financijska sredstva iz fonda ESF+ radi poboljšanja pristupa ranom i predškolskom odgoju i obrazovanju. Mogu ih iskoristiti i za povećanje kvalitete pružanja usluga u formalnom i neformalnom okruženju te za poboljšanje uključenosti djece s invaliditetom, djece izložene riziku od siromaštva ili društvene isključenosti i djece iz marginaliziranih zajednica.

Na temelju relevantnih dokaza i činjenica opisanih u dugoročnoj viziji za ruralna područja i Europski poljoprivredni fond za ruralni razvoj (EPFRR) omogućuje državama članicama da osiguraju potporu za skrb o djeci i dugotrajnu skrb u ruralnim područjima.

Iako je glavni cilj Fonda za pravednu tranziciju poticanje ulaganja radi ublažavanja učinaka klimatske tranzicije, ako je to propisno opravdano, teritorijalni planovi za pravednu tranziciju mogu sadržavati aktivnosti u području obrazovanja i društvene uključenosti, među ostalim ulaganja u infrastrukturu za potrebe centara za osposobljavanje te ustanova za skrb o djeci i dugotrajnu skrb, kako je navedeno u teritorijalnim planovima za pravednu tranziciju.

U okviru Mehanizma za oporavak i otpornost državama članicama pružaju se znatne mogućnosti za financiranje reformi i ulaganja u socijalnu otpornost. Velik broj država članica²⁶ mobilizirao je Mehanizam za oporavak i otpornost za sektor dugotrajne skrbi. Neki su od primjera reformi u okviru planova za oporavak i otpornost jačanje sustava dugotrajne skrbi i promicanje promjene modela potpore i dugotrajne skrbi, povećanje broja osoblja i infrastrukturnih kapaciteta za pružanje usluga dugotrajne skrbi, osposobljavanje te prekvalifikacija i usavršavanje stručnjaka za dugotrajnu skrb. Očekuje se i da će se dodatnim reformama poboljšati pružanje dugotrajne skrbi modernizacijom ili širenjem socijalnih usluga, uključujući usluge koje se pružaju u zajednici, te podupiranjem dugoročne fiskalne održivosti

---

²⁶ Vidjeti SWD(2022) 441.

sustava dugotrajne skrbi. Od 25 planova donesenih do 20. srpnja 2022. u okviru Mehanizma za oporavak i otpornost njih 12 uključuje reforme i ulaganja u području ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja u ukupnom iznosu od oko 7,9 milijardi EUR²⁷. Očekuje se da će se zahvaljujući tim ulaganjima povećati stope sudjelovanja, posebno među skupinama u nepovoljnom položaju, zbog čega će se nejednakosti smanjiti. Tim su mjerama pridružene reforme kojima se nastoji poboljšati pristup, uključivost i kvaliteta ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja.

Komisija poziva države članice:

— da osiguraju **odgovarajuće i održivo financiranje i ulaganja u visokokvalitetne sustave skrbi**, među ostalim na sljedeće načine:

— provedbom politika kojima se potiče **održivo financiranje usluga skrbi** koje su u skladu s općom održivošću javnih financija,

— promicanjem **javnih i privatnih ulaganja** u usluge skrbi, istodobno osiguravajući **jasno regulatorno okruženje** u kojem se uzimaju u obzir društvena vrijednost usluga skrbi i potreba za poštivanjem temeljnih prava osoba,

— iskorištavanjem postojećih financijskih sredstava EU-a za poboljšanje **jednakog pristupa visokokvalitetnoj dugotrajnoj skrbi**, posebno skrbi u zajednici i skrbi u vlastitom domu,

— iskorištavanjem postojećih financijskih sredstava EU-a kako bi se osigurao **jednak pristup uključivim i kvalitetnim uslugama ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja**, među ostalim na radnim mjestima roditelja, za svu djecu, posebno djecu koja su izložena riziku od siromaštva ili društvene isključenosti, te za marginalizirane skupine kao što su Romi, djeca migrantskog podrijetla, djeca s invaliditetom i djeca bez roditeljske skrbi. Komisija će u tom kontekstu nastaviti podupirati države članice pri jamčenju besplatnog i djelotvornog pristupa djece izložene riziku od siromaštva ili društvene isključenosti ranom i predškolskom odgoju i obrazovanju, kako je navedeno u europskom jamstvu za djecu.

5. POBOLJŠANJE BAZE DOKAZA I PRAĆENJE NAPRETKA

Pouzdana i usporedivi podaci ključni su za praćenje napretka i oblikovanje politika na temelju dokaza. To uključuje osiguravanje dovoljno podrobnih referentnih podataka o sudjelovanju u ranom i predškolskom odgoju i obrazovanju, npr. raščlambom po posebnim skupinama ili dobnim kategorijama. Nadalje, za poboljšanje baze dokaza potrebni su kvalitetniji podaci o vrsti i posljedicama neformalnog pružanja skrbi kako bi se utvrdile rodna nejednakost, organizacija radnog vremena i učestalost korištenja obiteljskog dopusta.

Unatoč određenom napretku u izradi zajedničkih pokazatelja o pristupu dugotrajnoj skrbi i njezinu financiranju, statistički podaci o dugotrajnoj skrbi i dalje su nedovoljno razrađeni. Nedostaje usporedivih administrativnih podataka, npr. o troškovima i pružanju usluga skrbi. Stoga je potrebno dodatno raditi na razvoju i usklađivanju prikupljanja podataka na razini EU-a. Osim toga, rigorozan i sustavan pristup predviđanju novih nacionalnih potreba za dugotrajnom skrbi pomoći će državama članicama da pripreme dugoročnije planove. Unatoč dokazima o otežanom pristupu skrbi u ruralnim i udaljenim područjima, dostupni su tek ograničeni podaci o teritorijalnim nejednakostima u pružanju dugotrajne skrbi; potrebno je više dokaza o glavnim uzrocima tih nejednakosti i o djelotvornim političkim reakcijama.

²⁷ AT, BE, CY, CZ, DE, EL, ES, HR, IT, LT, RO, SK.

Komisija će:

— raditi na **poboljšanju prikupljanja i analize podataka povezanih sa skrbi**, pri čemu će posebno povećati opseg izvješćivanja o sudjelovanju u ranom i predškolskom odgoju i obrazovanju u suradnji s državama članicama. Ujedno će pojačati **stratešku suradnju s međunarodnim organizacijama** kao što su OECD i ILO te razmjene s agencijama EU-a, točnije Europskim institutom za ravnopravnost spolova (EIGE) i Europskom zakladom za poboljšanje životnih i radnih uvjeta (Eurofound). Ako je to izvedivo i relevantno, podatke bi trebalo raščlaniti prema spolu, dobi, invaliditetu i etničkom podrijetlu,

— uz doprinos mreže Eurydice Europske izvršne agencije za obrazovanje i kulturu (EACEA) i EIGE-a **pratiti napredak i raditi na razvoju i analizi pokazatelja** za praćenje ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja. Taj će se rad temeljiti na radu koji je već obavljen kao odgovor na preporuke o ranom i predškolskom odgoju i obrazovanju te jamstvo za djecu,

— osnovati **radnu skupinu za statistiku dugotrajne skrbi** kako bi se poboljšala baza dokaza koji se odnose na dugotrajnu skrb. Taj će rad pridonijeti praćenju i izradi zajedničkih pokazatelja EU-a o dugotrajnoj skrbi koje je prihvatio Odbor za socijalnu zaštitu;

— izraditi **podrobna predviđanja potražnje za uslugama zdravstvene zaštite i dugotrajne skrbi** u EU-u (na temelju dugoročnih projekcija stanovništva dostupnih na nacionalnoj i regionalnoj razini) koja će pomoći u planiranju sredstava,

— pozivom na podnošenje prijedloga u okviru programa Obzor Europa financirati istraživanja **o načinima uklanjanja teritorijalnih nejednakosti u skrbi te istraživanja usmjerena na razvoj integriranih rješenja u području skrbi**, uključujući digitalne alate i skrb na daljinu,

— pomoći državama članicama pri **razmjeni dokaza o pružanju skrbi u ruralnim područjima** u okviru opservatorija za ruralna područja uspostavljenog u okviru akcijskog plana za ruralna područja²⁸ i mreže zajedničke poljoprivredne politike.

Komisija poziva:

— agencije Unije, kao što je EIGE, da redovito prikupljaju podatke, izrađuju pokazatelje i provode analize o rodno uvjetovanim razlikama u pružanju skrbi i u plaćama, vremenu utrošenom na plaćeni i neplaćeni rad, pojedinačnim i socijalnim aktivnostima žena i muškaraca koji imaju obveze skrbi o drugima te organizaciji rada tijekom njihova radnog vijeka,

— države članice da prikupljaju podatke, raščlanjene po rodu, dobi i drugim aspektima utrošenog vremena (po mogućnosti ispitivanjima utrošenog vremena provedenima u kontekstu usklađenih europskih ispitivanja utrošenog vremena), o korištenju obiteljskog dopusta i o fleksibilnom radnom vremenu.

Za uspješnu provedbu europske strategije za skrb potrebno je zajedničko zalaganje svih dionika. Pri provedbi te strategije Komisija će blisko surađivati s drugim institucijama i tijelima EU-a, posebno s Europskim parlamentom, Vijećem, Odborom regija i Europskim gospodarskim i socijalnim odborom, državama članicama, socijalnim partnerima, dionicima socijalne ekonomije, organizacijama civilnog društva i drugim dionicima.

Komisija će:

²⁸ COM(2021) 345 final.

— **pratiti provedbu** politika u području ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja te dugotrajne skrbi, **procjenjivati napredak** u ostvarivanju ciljeva iz Barcelone u kontekstu **europskog semestra** i prema potrebi razmotriti unapređenje preporuka za pojedine države članice,

— svim dionicima u većoj mjeri omogućiti da razmjenjuju iskustva i uče jedni od drugih u okviru **programâ uzajamnog učenja o svim dimenzijama skrbi**.

Komisija poziva:

— države članice da stvore **uvjete u kojima će pružatelji skrbi, uključujući organizacije civilnog društva i dionike socijalne ekonomije, moći imati aktivnu ulogu u osmišljavanju i pružanju visokokvalitetnih usluga skrbi i poboljšanju radnih uvjeta u tom sektoru te u kojima će podupirati regionalne i lokalne vlasti u njihovim nastojanjima da ulažu u usluge skrbi,**

— države članice da brzo **postignu dogovor i provedu predložene preporuke Vijeća o reviziji ciljeva iz Barcelone koji se odnose na rani i predškolski odgoj i obrazovanje te na pristup cjenovno pristupačnoj i visokokvalitetnoj dugotrajnoj skrbi.**

6. ZAKLJUČAK

Naše vrednovanje skrbi trebalo bi odražavati vrijednost koju pridajemo djeci, starijim osobama, osobama s invaliditetom i pružateljima skrbi.

Ova je strategija temelj pristupa EU-a socijalnim politikama za prilagodbu demografskim promjenama, uklanjanje trajnih rodni i drugih nejednakosti, iskorištavanje potencijala zelene i digitalne tranzicije te povećanje otpornosti na vanjske šokove velikih razmjera. Osmišljena je kako bi se poboljšao pristup cjenovno pristupačnoj, dostupnoj i visokokvalitetnoj skrbi od koje će koristiti imati osobe svih dobnih skupina kojima je potrebna skrb. Cilj je osigurati dostojanstven život i poštivanje ljudskih prava pri čemu se nitko ne zapostavlja te pružiti mogućnosti za bolji život i izgradnju karijere, što je okosnica europskog načina života.

Unapređenjem sektora skrbi pridonosi se ravnopravnom sudjelovanju žena i muškaraca u svijetu rada i društvu dok pružaju skrb svojim najbližima. Pritom se nastoji omogućiti radnicima u sektoru skrbi da ostvare korist od boljih radnih uvjeta, što bi trebalo povećati otpornost i privlačnost tog sektora te pridonijeti otvaranju radnih mjesta kako bi se zadovoljila rastuća potražnja.

Komisija poziva institucije EU-a, države članice, lokalne i regionalne vlasti, civilno društvo, socijalne partnere i druge dionike da podrže ovu strategiju i pridonesu njezinoj provedbi.